

*God dag Karl, hvor skal du hen med det skilt?
Det skal jeg sige dig Ludvig, jeg skal ud på Sandvig plejehjem!
Jamen det er da nedlagt for længe siden!
Nej Ludvig! Der står da stadig et skilt som henviser til det!
Ja, ja Karl, men det er det samme som alle de skilte, hvor der er henvisning til Allinge-Gudhjem kommune. Det er også mange år siden kommunerne bliver lagt sammen!
Så forstår jeg ikke at de har så travlt med de privates skilte. Det kunne jo være, at de skulle feje for egen dør først! Nå, men så kan jeg jo bare gå hjem, sætte skiltet på plads og tage mig en kop kaffe Ludvig!
Ja gør du det Karl!*

”BYTROMMEN”

*September 2014.
Medlemsblad for*

**Allinge – Sandvig
Byforening**

Generalforsamling.

Der indkaldes hermed til generalforsamling på Kærnehuset, Kirkepladsen 2, Allinge den 20. januar 2015 kl. 19.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

Evt. forslag bedes indsendt senest den 12. januar 2015.

Bestyrelsen.

Efterlysning.

2 medlemmer af bestyrelsen har meddelt, at de træder ud af Byforeningens bestyrelse.

Derfor efterlyser vi to personer, der har lyst, tid og kræfter til at overtage deres plads. Formanden modtager besked med glæde!

Det rigtige billede.

I forrige nummer (februar 2014) havde jeg ved en fejl sat det forkerte billede ind i artiklen om de Italienske arbejdere.

Her er det rigtige billede af **Rosengade 8.**
Jeg beklager!

AKL

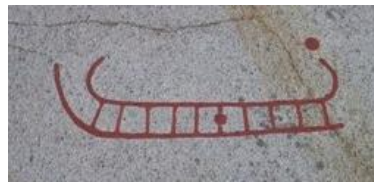
Åbent hus

Byforeningen holder åbent hus for alle interesserede **søndag den 7. september kl. 10-16.** Adressen er Kirkepladsen 2, 1.th., Allinge.

Helleristningerne

I vores klubblad februar 2013 omtalte vi på side 15 de helleristninger der blev fundet, efter at frivillige fra foreningen havde foretaget udgravninger på ”trekanten” nord for Madsebakke.

Nu er de blevet malet op, så vi bringer atter billeder af de tre flotte skibe.

Nu har du muligheden

for at finde ”din” egen helleristning.

Atter i år går Byforeningen ind i arbejdet med at blottlægge klipper på Store Madsebakke. Også denne gang er det i samarbejde med Bornholms Museum. Endvidere deltager Foreningen Bornholm.

I perioden **6. til 25. oktober** vil vi være på stedet kl. 9-12. dog undtaget søndage.

Vi håber på, at der er mange der har lyst til at deltage i arbejdet, i de antal timer man nu kan afse.

Det vil være fornuftigt at medbringe en rosensaks, evt. grensaks, samt handsker og spade.

Hvis du fysisk ikke kan klare arbejdet, vil det være en fantastisk god ide, at komme med lidt godt til de frivillige arbejdere.

Lørdag den 11. oktober vil Finn Ole Nielsen fra Bornholms Museum vise rundt på området.

ALLE er MEGET velkomne!

Stor gave.

Windows meddelte i 2013, at styresystemet XP ikke længere ville blive sikret ved at udsende fejlrettelser.

Det var ikke godt for foreningen, idet alle vores maskiner kørte på dette styresystem.

Vi undersøgte derfor mulighederne for at opgradere maskinerne, og det viste sig, at det kunne alle maskiner ikke – men nogle kunne.

Hvad ville det så koste? Det viste sig, at det var ikke meget dyrere at købe helt nye ens maskiner – alt taget i betragtning.

Derfor ansøgte vi ”Sparekassen Bornholms Fond” om penge til dette store beløb, der langt oversteg vores egen opsparing.

Atter en gang var fonden så venlig at yde et uvurderligt tilskud på 10.000 kr.

Det betød, at vi nu var i stand til at købe helt nye maskiner, - en anskaffelse der vil sikre vores arbejde i mange år.

Vi takker fonden for denne fantastiske gave.

Her ses fondens bestyrelsesmedlem Uffe Houmann (til højre) overrække gaven til foreningens formand

Sparekassen Bornholms Fond

Foreningens arrangementer 2014-15.

2014.

7. Sept. Kl. 10-16 Åbent hus 7/9. ALLE er velkomne.

20. Sept. kl. 14-16 Besøg på Forsvarsmuseet. Foreningen betaler guiden, medens man selv skal betale 40 kr. i entré. Kørsel fra Sandvig kl. 13.20 og fra Kærnehuset kl. 13.30.

6.-25. Okt.: Udgravninger på Madsebakke. ALLE er meget velkomne. Medbring spade, havesaks og handsker. (Se omtale). Lørdag den 11. kl. 9 vil Finn Ole Nielsen vise rundt på området.

11. Nov. Konfirmationsudstilling, menigheds huse, søndagsskoler mm.

9. Dec. Kl. 19 Julehygge. AKL fortæller og viser, hvad der arbejdes med.

2015.

12. jan.. Sidste dag for indsendelse af forslag til Generalforsamlingen.

20. Jan. Kl. 19. Generalforsamling.

10. Feb. kl. 19. Erik Grønvang fortæller og viser filmen om Fiskerne fra Tejn samt lidt om arbejdet med Modstandsfilm fra Allinge-Sandvig.

17. Mar. Kl. 19. Willy Frederiksen fortæller om sine år som fisker i Nexø – da han var 14-20 år.

18. Apr. Udstilling om 2. verdenskrig (70 år efter afslutningen)

2. Maj. kl. 9. Strandrensning. Mødested: Næs Strand og kl. 9.15 på Folkemødepladsen.

Kontortider for Allinge Sandvig Byforening på Kærnehuset, 1. sal, Kirkepladsen 2, Allinge

I perioden 1/9 2014 – 31/4 2015.

1. onsdag i måneden kl. 19-21.

2. tirsdag i måneden kl. 19-21.

4. tirsdag i måneden kl. 19-21.

Der er dog lukket 19/12 – 5/1. samt ved evt. arrangementer.

Næste nummer af Bytrommen udkommer til februar 2015.

Alle er meget velkomne til at møde frem. Har du materialer med, scanner vi dem, og du kan få dem med retur.

Kom også og læs i vores store bibliotek eller i vores samlinger.

Renovering af stakit.

Kort før Folkemødet 2014 blev vi klar over, at de gæster der skulle benytte vores lokaler i Kærnehuset, skulle benytte indgangen fra den tidligere skolegård.

Stakittet var i elendig forfatning, og da vi ikke mente, at kommunen kunne nå at rette op på mange års forsømmelse, så tog bestyrelsen selv fat.

Tværliggerne var i meget dårlig forfatning, så dem skiftede vi helt ud, og derefter blev stakittet grundet 1 gang og malet to gange.

Desuden byggede vi et helt nyt lille stakit bag den nuværende fyrbygning, så der blev skabt en lille lukket gård.

Udgifterne beløb sig til næsten 5000 kr., så derfor har vi sendt en ansøgning til kommunen om dækning af disse.

Tak til vores bestyrelsesmedlemmer, der har udført mange timers gratis arbejde.

AKL

Sparekassen Bornholms Fond

Tak til Sparekassen Bornholms Fond for deres støtte!!

Allinge-Sandvig Byforenings Bestyrelse.

Formand: Anders Koefoed Larsen, Kampeløkken 9, 3770 Allinge, tlf. 56 48 06 17, e-mail: akl@sport.dk

Næstformand: Richardt Bendtsen, Pilegade 22, 3770 Allinge, tlf. 56 48 11 43, e-mail: richardtendtsen@tdcadsl.dk

Kasserer: Lyng Nielsen, Vestergade 30, 3770 Allinge, tlf. 56 48 13 48, e-mail: lelolland@gmail.com

Bestyrelsesmedlem: Jon Ivar Fjeld, Kirkegade 9, Allinge, tlf. 21 63 08 07, e-mail: jiffjell@gmail.com

Bestyrelsesmedlem: Steen Gornitzka, Havnegade 13, Allinge, tlf. 56 48 12 14, e-mail: Granitten@mail.dk

Bestyrelsesmedlem: Henrik Hoffmann, Havnegade 12A, 3770 Allinge, tlf. 30 72 13 19, mail: hoffmannhenrik@live.dk

Bestyrelsesmedlem: Flemming Truelsen, Ellekrogen 6, 3770 Allinge, tlf. 56 48 07 03, e-mail: lt-ft@mail.dk

Suppleant: Arne Bech, Pilebroen 12, 3770 Allinge, tlf. 56 48 12 07, e-mail: arnebech@mail.dk.

Suppleant: Elsebeth Maegaard, Søndergade 33, Allinge, tlf. 56 48 98 76 / 40 16 21 36, e-mail: e_maegaard@mail.tele.dk

Fotografierne af bestyrelsen er taget af Jon Ivar Fjeld.

Tegningen på bagsiden er tegnet af Willy Frederiksen, Allinge.

På forsiden Allinge-Sandvig Brandvæsens Bytromme. Se artikel.

Husk også at se vores hjemmeside: www.allinge-sandvig-byforening.dk

Vi har også en side på Facebook!

AKL

Allinge Havn efter stormfloden 1913-14.

Allinge-Sandvig Brandvæsen.

Allinge-Sandvig Brandvæsen blev jo nedlagt i 2014, og brandberedskabet blev overtaget af Beredskabsstyrelsen.

I denne forbindelse vedtog Allinge-Sandvig Brandmandsforening at nedlægge sig selv.

Derfor vedtog man at overdrage arkivet til Byforeningen, og ved samme lejlighed modtog vi den ene flotte Bytromme. Årstallet 1767 er indgraveret. (se forside).

Vi er meget glade for dette, og der ligger nu et stort arbejde med at registrere al materialet.

Vi takker foreningen for det hele og specielt formanden Allan Nielsen (se billede).

Alle foreningens øvrige materialer vil blive overdraget til Teknisk Museum.

Vi forventer senere, at kunne bringe en længere historie om brandvæsenets historie.

AKL

Penge til kulturelle formål.

Hvert år modtager Byforeningen et beløb fra BBS (Bornholmske Borgerforeningers Sammenslutning).

Beløbet er i virkeligheden fra Bornholms Regionskommune og pengene er beregnet til at støtte kulturelle formål i Allinge. (Sandvig får gennem Borgerforeningen Sandvig).

Beløbet er på ca. 11-12.000 kr. og det fordeles efter ansøgninger.

Vi har imidlertid fornemmelse af, at der er flere foreninger der kan søge. Så hvis du har kendskab til dette, så kontakt os, så vi kan spørge jer til næste år.

Desværre får vi beløbet så sent på året, at vi ikke kan give forhåndstilsagn om støtte.

Ansøgningsfristen i år er den 31/8, men måske er der et restbeløb til dit arrangement!

AKL

Som omtalt i september 2013 er jeg begyndt på at affotografere dette lokale ugeblad. Det er jeg fortsat med i år, hvor jeg har fotograferet små 1000 sider. Derfor har vi nu alle årgangene fra 1913-1923 (incl.). Derfor kan vi nu starte en rubrik, der hedder ”For 100 år siden”.

Havnearbejdet.
 Det glider nu godt fremad med Uddybningen af Inderhavnen, i den sidste Uge er gjort et godt Arbejde. Udsprængningen til de to nye Portkamte er færdig og Muringen kan snart begynde. Igaar var man i Færd med at lægge den første Sten til Porttærskelen, den hvori Vendsøjlen skal bevæge sig, ligesom Udsprængningen til Tærskelen næsten er færdig. Det nye Stykke Kajmur i Krogen under Portspillet er ogsaa snart opmuret, og alt synes nu at gaa rigtig godt fremad.
 Det er meget som det fylder under Wibergs Huggebane med den udsprængte Fyld, allerede nu naar den helt hen til „Wienbergs Havn”, og her bliver en stor Havneplads naar al Fylden kommer derhen. Vi trænger ogsaa svært til en Udvidelse af Havnepladsen, den har længe været for lille, særlig til Tømmer.
 Den for en Del udlyttede Dækmole for nordre Havneplads er ogsaa snart færdig i en større Længde, og i al Fald saa vidt nu at en østen Storm ikke vil kunne gøre nogen Skade her.
 De nye Porte er under Arbejde, Træet hertil er kommet overfra, det er pænt opskaaret, men ser ikke saa sejgt og kraftigt ud som den bornholmske Eg, noget af det siges ogsaa at være lidt mangelfuldt og derfor blevet udskudt, det er jo ogsaa aldeles nødvendigt at alt til Portene bliver i Klassen, baade Træ, Arbejde og Beslag, paa disses Styrke beroer det under Orkanvej, om Skibene kan ligge i Inderhavnen uden Risiko.
 Nu maa man bare ønske at vi maa beholde det gode Arbejdsvejr, vi har for Tiden, i September Maa ned med.

Fra den 4/9 2014. Havneudvidelsen går fremad.

Skal du med toget, så er der to daglige afgange. Læg mærke til at man ikke har indført døgnets 24 timer. AKL

Toget afgaar			
Sandvig—Rønne.			
Fra Sandvig	11,30	8,45	
Aflinge	11,38	8,56	
Tein	11,49	9,04	
Helligdommen	12,06	9,21	
Klemensker	12,26	9,41	
Nyker	12,40	9,55	
Til Rønne	1,00	10,15	
Rønne—Sandvig			
Fra Rønne	8,15	7,00	
Nyker	8,35	7,18	
Klemensker	8,52	7,35	
Helligdommen	9,11	7,53	
Tein	9,27	8,08	
Allinge	9,39	8,19	
Til Sandvig	9,45	8,25	

Indtil videre afgaar hver Søndag og Torsdag Tog fra Rønne til Sandvig Kl. 1 1/2 og fra Sandvig til Rønne Kl. 5 Eftm.

- hun var enke, men ville giftes med mig. Så endnu en gang tog jeg til København og vi blev gift i 1952. jeg fik arbejde hos Johnsen og Søn igen.
 Vi flyttede så til Allinge i 1956, hvor jeg købte mit fødehjem i Løsebækgade. Jeg fik arbejde i Moseløkken, men blev uenig med en arbejdsleder, så jeg sagde op efter to år.
 Min kone mente, at nu sad jeg kønt i det. Jeg fandt dog på råd og fik arbejde på Dalegård i Olsker. Her arbejdede jeg i 14 år til jeg fyldte 70 år, fortæller Hans Peter Kofoed.

På plejehjem

I en årrække boede familien så i Løsebækgade, men flyttede på et tidspunkt til Ellekrogen i Allinge.
 Hans Peter Kofoed blev enkemand for et par år siden. Hans kone Hansigne kom på plejehjemmet i Sandvig, mens han selv blev boende i Ellekrogen.

- Hun blev senil og han ville have haft hende på Næs, men det lykkedes ikke, inden hun døde. Siden er han selv kommet på Sandvig Plejehjem, hvor han befinder sig særdeles godt.
 I anledning af sin 90 års fødselsdag har han fået brev fra sin bror i Amerika, Thorwald Andreas Kofoed. Han har været gift med en irlænder, har været politisoldat i den amerikanske hær men har ellers arbejdet som snedker. Også hans bror er nu enkemand.
 Hans Peter Kofoed synes at han har mange spændende ting at se tilbage på – efter et langt liv med sten – men nyder at bo på Sandvig Plejehjem, hvor han synes han plejes så godt.

(Afskrift ved Elsebeth Maegaard)

Husk også at se vores hjemmeside: www.allinge-sandvig-byforening.dk

Der kom nogle svære år, fra han var 9 til han var 15, hvor han ikke havde det ret godt.

- Men jeg gik jo kun i skole hver anden dag, så de havde god gavn af mig.

Siden kom jeg som 15-årig til en onkel på Sigtebæk. Her tjente jeg i halvandet år. Jeg havde flere pladser men var et godt sted, hos Ludvig Funk på Bondegård i Rø i 3 år. Jeg havde også plads hos "Kaptajnen" på Dyndegård i Rø i 3 år og et halvt år var jeg hos Keld Andersen på Bondegård i Rø, husker Hans Peter Kofoed.

Til Allinge igen

- Jeg kom så hjem til Allinge i 1926. Det år døde min mor. Vi fire søskende overtog så sammen vores barndomshjem.

Min mor havde ellers indtil da været en dygtig kone, og havde klaret sig – med kun lidt vinterhjælp.

Jeg fik arbejde hos en privatmand og huggede granitskaller, som han solgte. I den periode var jeg også på Allinge Teglværk om sommeren. Det var sløje tider, for der var ikke så meget arbejde at få, siger Hans Peter Kofoed.

- I 1937 rejste jeg derfor til København og var heldig at få arbejde hos Københavns Kommune som brostenshugger. Efter 3 måneder måtte jeg rejse hjem, for min yngste søster kunne ikke klare det.

Min bror var rejst til USA og min ældste søster var gift og boede i København.

Vi måtte jo så prøve at klare det. Jeg fik arbejde hos bryggeren i Ringebakkerne, i stenværket.

Hun ville giftes

Sidst i 1940'erne tog jeg igen til København og fik via min gamle formand atter arbejde hos Københavns Kommune, fortæller Hans Peter Kofoed – og viser et gammelt billede fra dengang han var med til at sætte store granitsten under Køge-broen ved Toftegårds Plads.

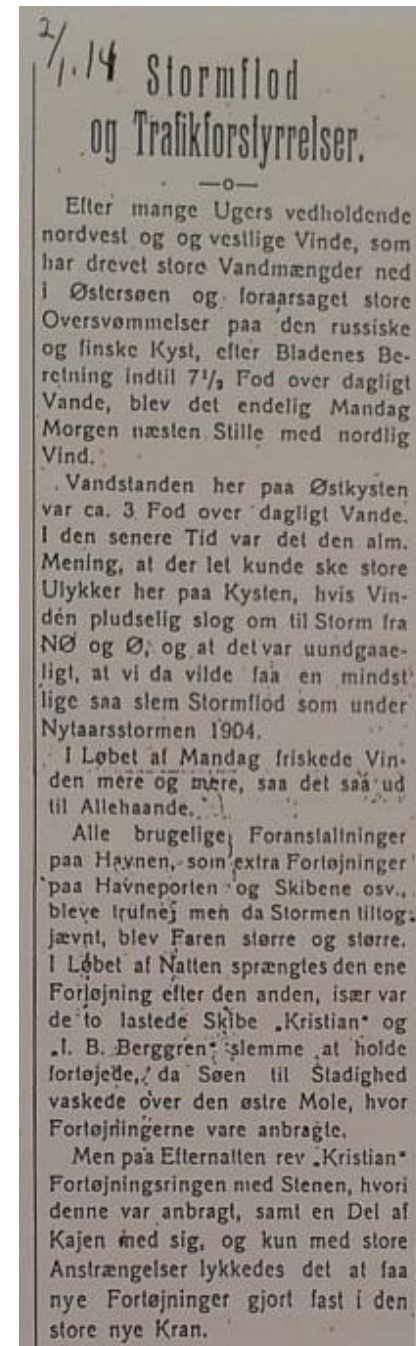
Senere blev han fyret men fik godt arbejde hos entreprenørfirmaet "Johnsen og Søn" en sommer.

- Det gik stadig søsteren skidt hjemme i Allinge. Derfor rejste Hans Peter Kofoed atter til fødehjemmet i Allinge og fik arbejde på Hammeren Granitværk en kort periode.

Men han havde lært en genbo at kende på Østerbro i København – Hansigne Olsen, kaldet Signe.

Stormfloden Nytår 1913-14.

Her er udklip fra Nordbornholms ugeblad den 2. januar 2014.

Fortsættes på næste side

Paa Vest- og Sydlandet er der vist faldet mere Sne, for Morgentogel Tirsdag fra Rønne kørte fast ved Langemyregaard, og Toget fra Nexø kom kun til Bodilsker, hvorfra det returnerede og Trafiken aflystes.

Toget fra Rønne til Allinge 3,30 kørte fast mellem Blykobbe og Nyker, og Eltermiddagstoget 4,1 fra Allinge naaede kun Helligdommen, hvorefter det kørte tilbage og Driften indstilledes.

„Skandia“, der afgik fra København til sædvanlig Tid Mandag Aften, er endnu Kl. 8 Tirsdag Aften ikke ankommen til Rønne. Forroliget over Udeblivelsen telegraferedes til København, om at forhøre i Sverrig, om man havde set noget til „Skandia“ og Svar er nu indløbet i Aften, at der laa 3 Dampskibe til Ankers i Ystadbugten, men man kunde ikke sige noget bestemt paa Grund af Tykning.

Vi vil derfor haabe, at „Skandia“ er et af disse 3. „Hammershus“, der maatte gaa Syd om Landet til Hasle, afgik Kl. 9 Aften og ankom Kl. 6 1/2 Morgentil København, men vi antager ikke at denne saavel som „Bornholm“ fra Rønne vil afgaa, for Vejret bliver bedre og mere sigt og sejlbart.

Stormfloden Nyår 1913-14.

Fra Havnen.

Skonnert „Elise“ er sunken. Skonnert „I. B. Berggren“ temmelig ramponeret. Skonnert „Anna“ af Fuze er meget skamfilet agter og har faaet et Hul noget over Vandet. Lodsbaaden har faaet flere Bord, Ror og Køl slaaet i Stykker. Østre Kaj i Inderhavnen er meget opreven og delvis nedskyllet i Bassinet. Fra Havnen og sydpaa er Wibergs og Hammersholms Granitværkers Huggen oprevne og odelagte, og en Del Haver er gaaet samme Vej. Et Par af Norrl. Handelshus. Tømmerstaber omkuldslaaede. Halvtagsbygningerne til M. Larsens Rogeri med deri værende Materiale, og „Østersøbadehuset Bornholms“ Allinge-Badehus er skyllede væk.

Den nordre Havneplads er opfyldt med mange Hundrede Læs Sten. Havnebane Dæmningen under Frk. Danchells er gaaet, delvis bort ind til Skinnerne.

I P. L. Holms Strandløkke mellem Byerne er Vandet gaaet langt ind, odelagt Gærdet og en Del Avlsjord. I Sandvig er Spadeserestien fra det gamle Baadhus hen under Hotel Strandsløl og ud

til „Østersøbadehuset“ Badehus bortskyllet, men paa Badehuset er kun en Del af Perronen ramponeret, ellers er der ikke sket noget nævneværdigt der af Skade; en mindre Bual er dog sunken i Havnen, selve Havnen staar uskadt.

Glimt fra en tid for ikke så længe siden.

Da Sandvig Plejehjem lukkede og slukkede i 2010, fik Byforeningen overdraget en mængde fotos og en scrapbog.

I denne bog var der avisudklip af artikler der var skrevet i anledning af plejehjemsbeboeres fødselsdage. Artiklerne beskrev hvordan fødselarens liv havde formet sig.

For os i nutiden er det næsten uforståeligt, at de holdt til det barske, fattige og slidsomme liv.

Flere af fødselarerne er interviewet af journalist Bjarne Hartung Kirkegaard der dengang var lokalredaktør i Allinge-Sandvig. Han har givet sin tilladelse til at vi gengiver hans artikler i 'Bytrommen'.

23/10 – 1994 fyldte fhv. stenhugger Hans Peter Kofoed 90 år og fødselaren fortalte sin historie til Tidende.

Hans liv var fyldt med sten

Jeg blev født i Løsebækgade 16 i Allinge. Her drev mine forældre Hans Julius Kofoed og Juliane Elise Kofoed landbrug.

Huset er en gammel bindingsværksejendom opført omkring 1830, fortæller Hans Peter Kofoed.

- Min far døde, da jeg var 5 år. Jeg husker stadig min far. Det var en forfærdelig tid. Min mor forpagtede jorden ud og solgte køerne. Så måtte hun ellers klare sig så godt hun kunne.

Jeg husker lidt senere, at hun gjorde rent for folk – og der var ikke megen hjælp at få. Hun fik engang 2 kroner i vinterhjælp til brænde og mad fra hjælpekassen.

Nogle svære år

- Vi var fire søskende. Mine to søstre kom i pleje hos andre og selv blev min bror og jeg hjemme.

I 1912 kom jeg til Brommegård i Rø. Jeg ville selv gerne flytte til min onkel og tante – og min bedstefar boede der også, fortæller han videre og viser beredvilligt et billede af den stråttækte idyl på Brommegård. Idyllen varede dog ikke ved, for da ”de unge”, og søn og svigerdatter af hans onkel, overtog Brommegård var det ikke så sjovt for Hans Peter længere.